

H A N D L E I D I N G

O P U S

2 4 3

JOHANNUS ORGELBOUW

Een kort geschiedenis-overzicht.

Hoewel JOHANNUS Orgelbouw een relatief jong bedrijf is, kan het bogen op een ruime ervaring in het bouwen van elektronische klassieke orgels. Het begon in een kelderruimte met het bouwen van kerkorgels, waarvan het eerste werd uitgeleverd op 4 maart 1971. Al vrij spoedig daarna werden studieorgels aan het assortiment toegevoegd.

Er was veel vraag naar dit nieuwe instrument, dat het studeren van klassieke- en liturgische muziek voor veel meer orgel-enthousiasten mogelijk maakte. (immers niet iedereen had de mogelijkheid regelmatig in de kerk te kunnen en te mogen spelen).

Door de snel stijgende produktie was de werkruimte al gauw te klein en verhuisde men in 1972 naar een pand in Veenendaal. Hier werden de studie-orgels type S, HII en HIII, en de kerkorgels type KII, KIIB, KIIC en KIIIC gebouwd.

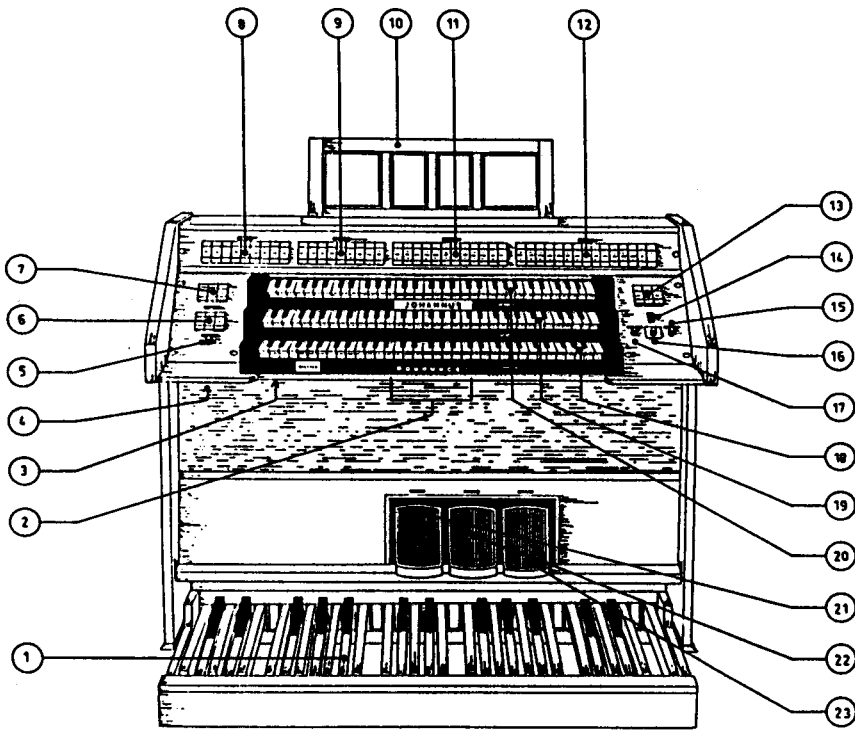
In 1976 durfde men het aan om een eigen bedrijf te laten bouwen, waarmee de wensen van zowel artistiek- als produktiegerichte mensen in vervulling konden gaan.

Zo werd binnen het bedrijf een complete concertzaal gemaakt die, geheel volgens de moderne opvattingen "multi-functioneel" was, dat wil zeggen dat deze zaal behalve voor het geven van concerten, ook gebruikt kon (en kan) worden voor het demonstreren van kerkorgels, en voor het vóórintoneren van deze orgels. Dit houdt in dat kerkorgels hier klanktechnisch op een grote ruimte worden ingesteld, zodat dit enige uren kan schelen bij het intoneren in de kerk zelf.

Het nieuwe bedrijf in Ede werd op 12 maart 1976 geopend door de organist Feike Asma, naar wie de concertzaal tot zijn eigen verrassing ook werd genoemd, uit erkentelijkheid voor de waardevolle adviezen die hij JOHANNUS Orgelbouw heeft gegeven die hebben bijgedragen bij het leggen van de basis van de karakteristieke "Johannus" klank.

Tot op de dag van vandaag bouwen wij met veel inzet en genoegen een uitgebreide serie "grote" en "kleine" orgels die inmiddels in de gehele wereld bekend zijn geworden.

JOHANNUS Orgelbouw wenst u veel muzikaal genoegen met uw orgel.

Verklaring van de cijfers:

- 1, Pedaal
- 2, Vaste-combinatie schakelaar
- 3, Aansluiting hoofdtelefoon
- 4, Plaats van de serienummerplaat
- 5, Volume regelaar totale orgel
- 6, Pedalkoppels
- 7, Manuaalkoppels
- 8, Registers Pedaal
- 9, Registers Positief
- 10, Lessenaar
- 11, Registers Hoofdwerk
- 12, Registers Zwelwerk
- 13, Tremulanten
- 14, Netschakelaar
- 15, Chorus regelaar
- 16, 4-Standen lengteregelaar kathedraal
- 17, Volume regelaar kathedraal
- 18, Positief
- 19, Hoofdwerk
- 20, Zwelwerk
- 21, Zweltrede Positief
- 22, Zweltrede Hoofdwerk/Pedaal
- 23, Zweltrede Zwelwerk

PEDAAL	POSITIEF	HOOFDWERK	ZWELWERK	SPEELHULPEN
1, Contrabas 16'	10, Holpijp 8'	19, Prestant 8'	31, Bourdon 16'	46, Zwelw.-Hoofdw.
2, Subbas 16'	11, Octaaf 4'	20, Diapason 8'	32, Prestant 8'	47, Positief-Hoofdw.
3, Prestant 8'	12, Roerfluit 4'	21, Gamba 8'	33, Vox Celeste 8'	48, Zwelw.-Positief
4, Gedekt 8'	13, Quint 2 2/3'	22, Holpijp 8'	34, Roerfluit 8'	49, Positief-Pedaal
5, Octaaf 4'	14, Woudfluit 2'	23, Octaaf 4'	35, Octaaf 4'	50, Hoofdw.-Pedaal
6, Mixtuur 5st.	15, Quint 1 1/3'	24, Open Fluit 4'	36, Koppelfluit 4'	51, Zwelw.-Pedaal
7, Bombarde 32'	16, Octaaf 1'	25, Nasard 2 2/3'	37, Quint Fluit 2 2/3'	52, Tremulant Positief
8, Bazuin 16'	17, Scherp 3st.	26, Octaaf 2'	38, Fluit 2'	53, Tremulant Hoofdwerk
9, Trompet 8'	18, Kromhoorn 8'	27, Cornet 4st.	39, Terts 1 3/5'	54, Tremulant Zwelwerk
		28, Mixtuur 4st.	40, Sesquialter 2st.	
		29, Trompet 16'	41, Ruispijp 4st.	
		30, Trompet 8'	42, Fagot 16'	
			43, Dulciaan 8'	
			44, Vox Humana 8'	
			45, Schalmei 4'	

Afk	Benaming	Samenstelling (registernummers)
PP	Pianissimo	2 10 22 34
P	Piano	PP + 4 12 24 36
MF	Mezzo Forte	P + 3 11 19 21 23 20 32 35
F	Forte	MF + 5 9 15 18 25 26 30 37 38 43
FF	Fortissimo	F + 1 13 14 28 40 42 44
T	Tutti	FF + 6 8 17 29 31 32 41 45 46 47 48 49 50 51

TA (Tongwerken-Af) schakelaar

HR (Hand Registratie) schakelaar

HR+ schakelaar; Hiermee is het registreren bij de vaste combinaties mogelijk.

INLEIDING

U bent de bezitter geworden van een JOHANNUS orgel, een instrument met een enorme klankrijkdom en ongekeerde combinaties. Wij als bouwers van dit orgel willen u graag helpen deze eigenschappen te ontdekken. De verschillende onderdelen worden puntsgewijs behandeld, achterin zijn enkele registratievoorbeelden opgenomen, en een blad voor het noteren van uw eigen combinaties.

Wij hopen dat deze handleiding, samen met uw orgel, een goed uitgangspunt zal zijn voor vele jaren van muzikaal genoegen.

LESSENAAR

De lessenaar heeft een vergrendeling, die voorkomt dat deze tijdens het transport beschadigt. Om de lessenaar op- of neer te laten klappen moet men deze eerst aan de onderzijde iets optillen zodat de vergrendeling wordt opgeheven.

NETSPANNING

Controleer, voor u het orgel aansluit, of de spanning welke vermeld staat op de serienummerplaat, gelijk is aan die van uw wandkontaktdoos. De serienummerplaat bevindt zich links onder de manualen.

PEDAAL

Het pedaal van uw orgel werkt met magneetschakelaars. Het moet daarom goed onder het orgel worden geschoven, om het uitvallen van tonen te voorkomen.

NETSCHAKELAAR

Met de netschakelaar kan het orgel in- of uitgeschakeld worden. Wanneer het orgel aanstaat, gaat er een rood lampje branden in de schakelaar.

VASTE COMBINATIES

De vaste combinaties zijn registergroepen, elektronisch ingesteld volgens vaste muzikale normen, beginnend bij PP (Pianissimo) en eindigend bij T (Tutti).

Wilt u zelf registreren, dan kan dit door de knop HR (Handregistratie) in te drukken. Het is ook mogelijk om binnen een vaste combinatie zelf registers bij te schakelen. Dit kunt u doen door niet alleen een vaste-combinatie knop, maar ook de HR+ knop in te drukken.

Wilt u de tongwerken in een vaste combinatie of in de handregistratie uitschakelen, dan kan dit door de TA knop (Tongwerken af) in te drukken. De tongwerken zijn de rood aangegeven registers.

KOPPELS

Het orgel bezit volledige manuaal- en pedaalkoppels.

Met de manuaalkoppels kunnen de verschillende manualen aan elkaar gekoppeld worden.

Bij de OPUS 243 en de OPUS 245 kunt u de registers van het zwelwerk op het hoofdwerk en/of het positief bespelen met resp. de registers no. 46/48 en 49/51.

De registers van het positief kunt u bij deze orgels op het hoofdwerk bespelen d.m.v. de registers no. 47 (OPUS 243) of 50 (OPUS 245).

Bij gebruik van de pedaalkoppels kunt u de registers van de respectievelijke manualen bespelen op het pedaal.

TREMULANTEN

De manualen hebben gescheiden tremulanten.

Bij gebruik van de pedaalkoppels worden de tremulanten van de desbetreffende manualen meegekoppeld naar het pedaal. Het pedaal zelf heeft uiteraard geen tremulant.

KATHEDRAAL

Het door JOHANNUS Orgelbouw b.v. ontwikkelde digitale kathedraal-effect zorgt voor een ruimtelijke weergave van de orgelklank.

Voor een optimale instelling van dit effect staan er twee regelaars tot uw beschikking: De linker regelaar bepaalt het volume van de kathedraal, de rechter regelaar de lengte d.m.v. 4 standen, 1 uit-stand (uiterst links) en 3 lengte-standen, oplopend van links naar rechts.

Zowel de intensiteit als de uitlooptijd van het kathedraal-effect kunnen op deze wijze worden geregeld.

VOORSPRAAK

De modellen OPUS 243 en OPUS 245 hebben een voorspraak- of chifflschakeling ingebouwd, waarmee op de prestanten en fluitstemmen een aanspraak-effekt wordt verkregen.

Bij de Opus 243 is dit ingebouwd in Hoofdwerk en Positief, bij de Opus 245 op zowel Hoofdwerk, Positief als Zwellwerk.

ZWELTREDEN

Bij de Opus 243 en 245 heeft ieder manueel een eigen zweltrede, waarbij het pedaalvolume regelbaar is met de zweltrede van het hoofdwerk.

Het volume is maximaal in de onderste stand van de zweltrede, en minimaal in de bovenste stand. Bij het terugnemen van het volume neemt de scherpte van de registers enigszins af.

CHORUS

Om een zo breed mogelijk klinkend orgel te verkrijgen is er gebruik gemaakt van meerdere toonopwekkingssystemen.

Door nu de regelaar "CHORUS" rechtsom te draaien worden de verschillende toonopwekkingssystemen onderling een weinig verstemd. Het optimale effect van de chorus verkrijgt men door gekoppeld te spelen.

Met de chorus-regelaar kunt u naar eigen smaak een meer strak klinkend, dan wel een breed juichend orgel verkrijgen.

Het chorus-effect is maximaal bij een geheel rechtsom gedraaide chorus-regelaar. In het algemeen dient men dit effect met mate te gebruiken.

VOLUME

Het totale volume van het orgel is instelbaar met de regelaar "VOLUME". Deze volume-regeling verandert (in tegenstelling tot het zwelpedaal) niets aan de klankkleur van het orgel.

HOOFDTELEFOON AANSLUITING

De hoofdtelefoonaansluiting is stereo uitgevoerd en geschikt voor hoofdtelefoons met een impedantie tot 200 Ohm. Bij gebruik van de hoofdtelefoon op het orgel worden de luidsprekers van het orgel automatisch afgeschakeld.

De verschillende kanalen worden nu gelijkmatig verdeeld over de twee kanalen van de hoofdtelefoon.

AKOESTIEK AANSLUITING

Aan de achterzijde van het orgel bevindt zich een 5-polige connector (metaal), bestemd voor het aansluiten van de JOHANNUS 4-kanalen akoestiek. Dit is een systeem dat d.m.v. 4 losse luidsprekerboxen in de ruimte waar het orgel staat de klank van een concertzaal of kathedraal creëert.

Uw Hi-Fi installatie kan eveneens op de akoestiek worden aangesloten, waardoor ook andere apparatuur als pick-up en cassette-deck in combinatie met de akoestiek beluisterd kunnen worden.

DE KUNST VAN HET REGISTREREN

Het registreren is een wezenlijk onderdeel van het orgelspel. Waarschijnlijk is het ook een van de moeilijkste begrippen om duidelijk te maken, omdat het in grote mate afhankelijk is van de persoonlijke smaak van de organist(e).

Als u geen ervaring heeft in het registreren, zult u echt tijd nodig hebben om al de mogelijkheden van uw orgel te leren kennen. Op de achterzijde van deze handleiding staan een aantal registratievoorbeelden. Hierin ziet u dat op het pedaal een 16 voets labiaal (b.v. SUBBAS 16') altijd de basis is, terwijl dit op de manualen altijd een 8 voets labiaal (b.v. HOLPIJP 8') is. Vanuit deze basis wordt de registratie verder opgebouwd. Het verdient aanbeveling om zoveel mogelijk binnen een registergroep of "koor" te combineren. Zo bestaat een prestantenkoor ondermeer uit: PRESTANT, OCTAAF, QUINT en MIXTUUR. Een fluitenkoor bestaat ondermeer uit: HOLPIJP, ROERFLUIT, FLUIT en WOUDFLUIT.

Voorbeelden van goede en fraaie registercombinaties zijn bijvoorbeeld PRESTANT 8' met OCTAAF 4' of van HOLPIJP 8' met FLUIT 4'. De vulstemmen (alle stemmen die geen hele voetmaat-aanduiding hebben) komen als kroon op de combinatie van 8', 4', en 2' registers.

Tongwerken zijn te gebruiken als solostem of als aanvulling op het volle werk. Nogmaals, laat uw eigen smaak de belangrijkste raadgever zijn, weet de registers te gebruiken zoals een schilder zijn kleuren, steeds weer verschillende combinaties, waarbij u de funcies van de zweltreden en tremulanten niet moet vergeten.

ONDERHOUD

Het meubel is deels afgewerkt met houtfineer en deels met massief hout. U kunt het droog afnemen met een gewone stofdoek of met een vochtige doek of zeem, en het daarna droogwrijven met een niet-pluizende doek. Wij raden het gebruik van meubel- of teakolie af, omdat dit een schadelijke invloed op de lak kan hebben. Direct zonlicht kan het meubel doen verkleuren. Dit geldt in het bijzonder voor blank eiken meubels. De toetsen kunt u behandelen als het meubel. Kleine krasjes, die op den duur door het bespelen van het instrument kunnen ontstaan, kan men wegwerken met autopolish. Probeer NOOIT vlekken te verwijderen met agressieve vloeistoffen als thinner, aceton e.d. Deze zullen uw instrument onherroepelijk beschadigen.

GARANTIE

U heeft bij de aankoop van uw JOHANNUS orgel een garantiekaart gekregen. Lees de garantiebepalingen zorgvuldig door en stuur zo spoedig mogelijk het onderste deel naar JOHANNUS ORGELBOUW B.V. te Ede.

Nogmaals willen wij uw aandacht vestigen op het feit dat veranderingen aan het orgel of ondeskundige behandeling de garantie kunnen doen vervallen.

TECHNISCHE GEGEVENS

- Manuaalomvang: C - c'''' (5 octaven).
- Pedaalomvang: C - f' (mechelse maatvoering, 30-tonig).
- 8 Brug-eindversterkers van elk 28 Watt.
- 16 Generatoren voor de toonopwekking.
- Aanslag: Kerkorgeltoucher.
- Koppels: Volledige manuaal- en pedaalkoppels, elektronisch geschakeld.
- Pedaalkontaktsysteem: Reedschakelaars, magneet in pedaaltoetsen.
- Tremulanten: Zelfstandige tremulant-generator per manuaal.
- Aanspreektijden: Verschillend per manuaal en per register.
- 3 Zweltreden, 1 voor elk manuaal.
- Externe aansluitingen:
  - * Voor Hoofdtelefoon.
  - * Voor JOHANNUS 4-kanalen akoestiek.
  - * Voor JOHANNUS luidsprekeropbouw, met of zonder pijpen.
- Impedantie versterkers: 4 - 8 Ohm.
- Impedantie luidsprekers: 8 Ohm.
- Voedingsspanning: 220 Volt 50 Hz.

AFMETINGEN (cm)

Hoogte: 116
Breedte: 139
Diepte orgel 72
Diepte met pedaal 97

GEWICHT (kg)

Orgel 115
Pedaal 25
Bank 20

